

krajše noge širocih parkljev, in krajši vrat, ki ga nosi ravno. Njegova siromašna hrana so nizka zelišča, po zimi malo ne sam mah in lišaj, ki si ga sam izkoplje izpod snega. Suhega sena ne mara.

Los (das Elenthier, Cervus alces) je največji jelen, ki živi po močirjih in gozdih severne Evrope, Azije in Amerike. Nekdaj je sè severnim jelenom vred prebival tudi po Nemškem. Los ima dolge noge, debelo in jako neukretno truplo, kratek mesnat vrat in široko-lopatasto na robéh razrezano in rogljato rogovje. Grda je ta žival zaradi zabuhle, oslovske glave, velikega trobastega gobca in dolgih ušes. Njegove navade so iste kakor pri severnem jelenu. Losovo mesó jedó, da-si je trdo in žilavo, jezik in ušesa so pa neki posebno dobra. Vjeti losi ne živé dolgo. Zmiraj so hudobni ter se ne pajašijo radi z drugo živalijo. Losova koža je od nekdanj slovela, da je nobena krogla ne prodere, zato so vojaki njega dni radi nosili ovratnike in naprsnike iz losovine. Lov na lose je jako nevarna; razdražena žival se zažene v človeka, podere ga z rogmi in srdito poteptá z nogami.

(Po Erjavčevej knjigi „Domače in tuje živali“.)

Sveče voščenice.

agodnikov Jarnejček je bil vže večkrat pri sv. maši, samó na Svečnico še nikoli. Temu je bilo največ krivo slabo vreme: mrzla burja, metěž, zaméti, ledena in polzka pot, nekaj pa tudi prevelika daljava do cerkve sv. Nikolaja v našej župniji (fari). A minulo leto je bilo vreme ugódnejše. Jarnejček se lepó napravi ter otide prav na Svečnico k sv. maši. Šel je kaj rad, dobro vedoč, da dohode tudi on belo svečico kakor vsak drugi. In ni se varal; komaj stopi pred cerkvena vrata pod zvonikom, takój mu ponudi stari Uljčar lepo, drobno svečico. Jarnejček se ne pomišlja dolgo, vzame svečico ter se staremu Uljčarju za izkazano mu čast lepo zahvali. Tako svečico dobi namreč vsak, kdor koli pride isti dan k sv. maši, bodi-si tujec ali kdo drug. Starejši ljudjé dobé po dve svečici: jedno večjo, drugo manjšo.

Po nekaterih župninah (faráh) na Notranjskem, posebno v Postojnskem okraji, stara je navada, da napravijo o božičnih praznicah „darovanje“ za sveče. Za nabrane novce (denarje) kupijo se sveče za cerkev in domače ljudi, ki je na Svečnico delé cerkveni starašine zunaj pred cerkvijo med ljudstvo. A po drugih krajih tega običaja menda ni, — vsak si kupi svečo kakeršno si zbere v prodajalnici. Ljudjé nesó sveče v cerkev a duhovnik je blagoslovi. Najpred čita na glas molitve iz debele knjige, potlej pokropi sveče z blagoslovljeno vodo, in naposled je pokadi z dišečim kadilom. Nekateri pobožniki takój prižgó blagoslovljeno svečo, a drugi si hranijo celo, — češ, da bi je bilo kvara žgati, ali kakor priprosto ljudstvo govori: „da se jim smili jo načeti.“ — Svečica bodi si cela ali pa ostanek od Svečnice — spravi se za Kristovo vstajenje ali „voskresenje“ k sprevodu, ki se vrši na velike sobote večer ali pa zgodaj v jutro na veliko nedeljo ali „Vuzem.“

Jarnejček je bil bele svečice zeló vesel. Tam blizu oltarja, kder je klečal tudi Padarjev Matevžek, primaknil se je počasi k Mihčinovemu Štefku, ki je

imel ravno tako svečico v rokah, kakor on. „Veš kaj, Jarnejček?“ šepnè mu Štefek na uhó, „jaz pa bodem vže danes svojo svečico prižgal, saj mi je polovica dosti za véliko soboto . . . „Nu, pa tudi jaz svojo danes prižgem,“ odvrne mu tiho Jarnejček. Na to se prične sv. maša in klečé oba lepo molita.

Jarnejček, vrnivši se iz cerkve domóv, takój pokaže očetu lepo, belo svečico, ter vpraša: „Iz česa pa delajo ljudje take lepe svečice?“ Oče mu reko: „Take svečice vlivajo svečarji ali voščeničarji iz čebelnega voska; vosek pa se napravlja iz satorvja, kakeršnega si vže večkrat videl pri Skavlovih, ki se pečajo s čebelarstvom.

Jarnejček: Kje pa se dobé take voščene svečice?

Oče: Take voščene svečice, pa tudi vse druge velike in debele, kakeršne vidiš v cerkvi, dobé se v Ljubljani. Ljubljanske sveče so obče znane; boljših menda ni. Odlikujejo se po dobroti in lepoti; goré s čistim, mirnim in svetlím žarom, ne kapljajo, ne kadé se, dolgo goré in tudi stenj ne dela nobenih utrinjkov. Ljubljanski svečarji so tedaj pravi umetelniki v tej stroki in to je nam Slovencem v čast. — Kdor ima mnogo čebel, ima tudi mnogo medú in satorvja, ako je količkej ugodno leto za to. Čebelar prodaje strd slaščičarjem vosek pa svečarjem.

Jarnejček: Rad bi še znal, v katerej deželi imajo največ medú, satorvja, voska in voščenih sveč.

Oče: Tega imajo v nekaterih deželah več v drugih menj. Slovenci imamo še vse premalo čebel ali „muh božjih,“ nekoliko več jih imajo v deželah na ónej strani, kder solnce zahaja. Pa pustiva čebele in govoriva raje še nekoliko o svečah voščenicah.

Slovenci imajo v velikem čisli voščene blagoslovljene sveče. Blagoslovljene voščence se rabijo pri vseh cerkvenih obredih. Kadar se približuje „huda ura“ prižgé se blagoslovljena sveča, ljudje pa molijo, da bi Bog milostivo odvrnil pretečo nevarnost. Kadar človek svojo dušo oddaja v božje roke, prižgé se umirajočemu blagoslovljena sveča a pričujoči v solzah molijo in prosijo: naj bi angel božji spremljal dušico k izvoljenim v sveta nebesa. Umrlemu pa reko: „Večna luč naj mu sveti!“

Tudi drugi slovanski narodi imajo v čislih voščene blagoslovljene sveče, med njimi najbolj Rusi, ki so na številu največji slovanski narod. Naj ti povem samó nekoliko vzgledov. Rusi so pobožno ljudstvo, in zato imajo obilo blagoslova božjega. Po večkrat nese kak priprost ruski človek blagoslovljeno svečo voščenco v cerkev; prižgavši jo pred božjo podobo, moli lepó in ponižno ter prosi Boga milosti v raznih potrebščinah. Kadar Rus odhaja za več časa iz dóma, prižgé blagoslovljeno svečo pred sveto podobo v kotu nad javorjevo mizo ter se ponižno priklanja in prosi za srečno potovanje — za srečno vrnitev. Ob nedeljah in praznicah vstane stara mamica ali „babuška“ zgodaj v jutro, ko še vsa družina sladko spi, — prižgé svečo pred sveto podobo, visečo na steni, ter na tihem čita in moli iz molitvenika: za carja, domovino, svojo rodbino in druge potrebščine, priklanjajoča se k podobi, rekoč: „Spasi Gospodi, ljudi tvoja!“ Ta stara mamica, res je prava hišna duhovnica ali svečnica. Kadar v Rusih kdo umrje, takój pridejo bližnji sorodniki, prijatelji in znanci ter vsak prinese voščeno svečo, da bi gorela pokojniku, dokler ga ne

zagrebó v hladno zemljo — v temni grob. A ne samo to, še pri mnogih drugih priložnostih prižigajo blagoslovljene sveče, ali o tem bodi danes dosti.

Jarnejšek seže očetu v besedo, rekoč: „Zahvalujem se vam za toliko lepega, kar ste mi povedali o svečah; a še nekaj bi rad znal: prosim vas, povejte mi, zakaj pa sveče goré tam v cerkvi?“

Oče: Sveče goré tam v cerkvi Bogu, svetnikom in svetnicam božjim v čast. Prižgana sveča ima tudi svoj pomen. Ona znači Krista, ki je kot prava luč svetá prinesel na zemljo vsem narodom svoj razsvetljeni nauk. Goreča sveča pa tudi pomeni živo vero in gorečo ljubezen do Boga, ki nas je ustvaril, da bi prišli kdaj k njemu tja gori v sveta nebesa, kder gorí in se blesti brez števila solnčnih luči.

Jarnejšek, moj dragi! bodi dober in pobožen, da se po smrti razveseliš nebeške luči, kakor si se danes razveselil prižgane svečice v cerkvi.

Jarnejšek si je spravil svečico v materino skrinjo ter vesel pričakoval Kristovega vstajenja, ko bode zopet prižgal in držal gorečo svečico v rokah.

J. Volkov.

Pisma mlademu prijatelju.

XIV.

Dragi!

Širjem pomenu besede tudi prištevamo slovenskim književnikom dr. Frana viteza Miklošiča, ki se je porodil 1813. l. v Radomerščaku pri Ljutomeru. Osnovne šole je pohajal v Ljutomeru, latinske v Varaždinu in Mariboru z najboljšimi uspehi. V Gradcu se je učil prava in modroslovja; 1873. l. postane doktor in učitelj modroslovja na Graškem vseučilišču. Črez dve leti popusti učiteljsko stolec in gre na Dunaj, kjer postane doktor pravožnanstva (1840). Tu se seznani s Kopitarjem, ki ga pregovori, da se posveti ves jezikoslovju. Popustivši odvetništvo stopi v pisarno dvorne knjižnice, kjer se uglobi povse v slovansko jezikoslovje (slavistiko). Leta 1849. je bil imenovan za izrednega in malo pozneje rednega profesorja slovanskih jezikov in slovanske literature na dunajskem vseučilišču, kjer je ostal do lanskega leta, ko je šel v pokoj, okrasen z brezštevilnimi odlikovanji in naslovi.

Miklošič je največji slavist vseh časov in narodov, ki je znanstveno utemeljil, utrdil in razvil slovansko (primerjajoče) jezikoslovje do najlepšega cvetú in sadú. Pojasnil je slovniški ustroj slovanskih jezikov, ne samó njih vnianjo obliko, nego tudi notranjo, njih načela, duhá in posebnosti. Redostavno in razsodno je uredil slovarje in slovnice slovanske (kar do njega ni bilo, da si je bilo gradivo vže dokaj nakopičeno); za podlago znanstvenega raziskavanja v slovanskem jezikoslovju je vzel staroslovenščino, ki je najstarejša in najbogatejša ustrojena, ter je sebral in modro ločil vse staroslovenske literarne spomenike. Dognal je, da je „glagolica“ starejša nego „cirilica“, da je cvél v Panoniji (mej Dunavom in Dravo) jezik, ki ga imenuje on „staroslovenščino“ ter da so današnji ogerski in vzhodni štajarski Slovenci neposredni potomci teh Panoncev iz 9. veka, v katerih jeziku sta pisala sv. Ciril in Metodij svoje svete knjige.